

Eseu asupra corpului uman. Contribuții la istoria psihiatriei românești

Medicina e una dintre practicile perene ale umanității, care e centrată pe grija față de corpul uman, preocupată fiind să-l asiste pe om în fața bolii. Dar corpul omului are o condiție specială în lume, el fiind atât o realitate fizico-biologică, cât și una resimțită subiectiv. În ultimele decenii, filozofia minții s-a preocupat constant de „mind/body problem“. Fapt firesc, de vreme ce mai tot omul își localizează sufletul în piept și mintea în cap. În acest domeniu, medicina psihiatrică își are și ea cuvântul său de spus. Ceea ce s-a și întâmplat încă din Antichitate, când bila neagră a fost incriminată în geneza melancoliei.

Teza de doctorat a dr. Florin Tudose s-a referit la problematica corporalității în psihiatrie. Și deoarece - vorba lui Hegel - de la teorie începe practica, prin această opțiune a unui tânăr psihiatru, România a avut șansa dezvoltării după 1989 a unei originale și fecunde activități într-un nou domeniu, ce s-a deschis atunci la noi, cel al sănătății mintale. E vorba de implementarea practică a psihiatriei de legătură și de studiere a efectelor ei.

Acum, când se împlinesc 25 de ani de la intrarea României și Europei într-o nouă epocă, e important să avem o privire lucidă asupra istoriei noastre în toate domeniile, inclusiv în psihiatrie. Astfel, ne putem aminti că majoritatea paturilor spitalicești de psihiatrie din România au apărut între 1955 și 1965, că în următorii zece ani s-au înființat cele mai multe dintre secțiile de psihiatrie din spitalele unificate; iar după această dată au apărut la noi Laboratoarele de

Sănătate Mintală. Unul din cele mai importante a fost cel din București, de la Policlinica Titan, unde a lucrat și tânărul dr. Florin Tudose.

Dar despre promovarea sănătății mintale a început să se vorbească de-abia după 1989, când o nouă generație de psihiatri i s-a dedicat. Au apărut o asociație în această direcție, o revistă, congrese internaționale prestigioase. Iar Ministerul Sănătății și-a trimis reprezentanții la sesiunile OMS dedicate acestei probleme. Promovarea sănătății mintale este o chestiune distinctă de practica medico-psihiatrică. Dar zone de intersecție există. Una dintre acestea e lupta împotriva stigmatizării sociale a suferindului psihic. Ce s-a realizat în România în ultimii 25 ani în acest domeniu?

În mod ciudat - și poate pentru unii neașteptat - medicii de diverse specialități nu sunt mai toleranți cu suferindul psihic decât populația generală. Ei nu știu mai multă psihiatrie decât media populațională. Și, cu orice ocazie, vor să scape de acești bolnavi. De aceea, înființarea de către dr. Florin Tudose a „Serviciului de psihiatrie de legătură“ la Spitalul Universitar din București a fost o excelentă acțiune de pionierat în domeniul sănătății mintale din România, articulându-se și cu inițiativele de avangardă din plan internațional în acest domeniu. Recent, în luna octombrie a acestui an, prof. Florin Tudose a prezentat la Congresul Național de Psihiatrie de la Sinaia bilanțul de 20 de ani al acestei activități, subliniind faptul că ea nu a costat înființarea nici unui pat de psihiatrie în acest spital.

Pe lângă uriașele economii financiare, pe lângă cercetările și prezentările științifice realizate de acest serviciu de-a lungul anilor, numeroși pacienți au beneficiat astfel gratuit de asistență psihiatrică. Iar în toate secțiile acestui spital medicii de toate specialitățile și personalul adiacent au devenit prietenii psihiatriei, cunoscători ai psihopatologiei, înregimentați în lupta antistigma. Și la fel, rezidenți și studenți din toate aceste secții au asimilat mesajul unei psihiatrii ce se afirmă ca o parte integrantă a medicinei. Astfel încât au înțeles importanța de a fi mesagerii luptei antistigma.

O astfel de realizare se numește „cercetare-acțiune“. Am aflat această expresie de la prof. Grasset din Lausanne când, prin anii '90, Centrul de Psihiatrie comunitară din Timișoara a dezvoltat un parteneriat de 2 ani, printr-un Grant OMS, cu centrul similar din orașul elvețian. De fapt, în Timișoara, Centrul de cercetare-acțiune creat de prof. Tudose la București a avut o primă replică, la Spitalul Județean de aici. Așa că noi am putut și putem vedea pe viu aspectul benefic al acestei inițiative. Dar cercetarea-acțiune în domeniul sănătății mintale are multe direcții posibile. Ca toate ramurile medicinei, și psihiatria – fie practică în spital sau clinică, fie comunitară - presupune o echipă, psihologul fiind mâna dreaptă a psihiatrului.

Cum să se dezvolte însă o psihiatrie comunitară și programe de sănătate mintală după 1989 în România, când formarea psihologilor și asistenților sociali era blocată la noi de peste 10 ani?! Nimeni din Europa nu a putut să înțeleagă acest lucru, când, după 1989, în calitate de președinte al APR – avându-l pe dr. Florin Tudose ca secretar al asociației – băteam Europa și eram întrebat de ce psihiatria comunitară are probleme în România, în ciuda legislației adecvate, prin actul normativ din 1974. Deci, în grabă, în anii '90, a trebuit ca în România să se formeze psihologi și să îi antrenăm ca parteneri ai psihiatriei. Profesorul Florin Tudose a fost la datorie. A ținut cursuri de psihopatologie și psihiatrie la Facultatea de Psihologie a Universității Spiru Haret și-a format aici o solidă echipă didactică și de cercetare, ajungând și decanul acestei facultăți. Urmează publicarea unor cărți de psihopatologie, absolut necesare în psihiatria românească, privitoare la:

„Examinarea pacientului psihic“ sau „Tratat de Psihopatologie și psihiatrie pentru psihologi“ (2011). Carte care, fără rezerve, este o excelentă psihiatrie și pentru tinerii psihiatri, în lipsa unui tratat de psihiatrie cuprinzător, așa cum era înainte de 1989 cel al lui V. Predescu.

Ce să mai întreprinzi ca cercetare-acțiune în sănătatea mintală?

Era simplu. Să te preocupi ca medicii generaliști să aibă și ei o carte informativă adecvată despre problemele

psihiatriei. Profesorul Tudose e la post. Cartea apare în 2013: „Psihiatria medicului de familie“.

Și încă, ce să mai faci ca cercetare-acțiune pentru sănătatea mintală? Desigur, mai ai ce face. Poți să fii prezent, ca psihiatru, zi și noapte, pe toate posturile TV și de radio, prin ziare și reviste, pentru a informa oamenii cu privire la problemele psihopatologice curente și la evenimente de excepție care stârnesc interesul lumii și vizează psihiatria... Cine poate face așa ceva?... Zi și noapte, an de an, prof. dr. Florin Tudose.

Și încă?... și încă?...

Încă poți să te aventurezi în cel mai delicat, controversat și totodată pasionant domeniu al psihologiei sociale, cel al psihopoliticii. De fapt, e vorba de caracterologia oamenilor politici, cu virtuțile și slăbiciunile lor. Știință dezvoltată din Antichitate - ca fiziognomonie – încă de pe vremea lui Alexandru cel Mare. Reluată apoi în Renaștere, ajunsă la apogeu pe vremea Regelui Soare în Franța, prin contribuția lui Le Brun, practică de Doumier în sec. XIX – tot în perspectiva artelor plastice – ...și, în final, reformulată în sec. XXI în România de profesorul Florin Tudose. Psihopolitica a fost lansată în luna octombrie a anului 2014, în aceeași săptămână, la București și la Sinaia.

Te poți gândi, retrospectiv, ce amprentă în universul psihiatriei și al societății românești a putut lăsa cineva care și-a început cariera cu un doctorat pe tema psihopatologiei corpului trăit. Pe marginea acestei teme, prof. Florin Tudose și echipa sa ne-au lăsat și o carte țintită exact pe acest subiect. Ea se numește „Sindroame rătăcitoare“ și a apărut prima dată în 2005 la Editura Tehnică. Cartea comentează teme ca hipocondria, durerea psihogenă, sindromul colonului iritabil, cel al durerii precordiale, oboseala cronică ș.a.m.d.

Coperta cărții prezintă o fantastică corabie cu pânze, ce se leagănă pe o mare furtunoasă. Cu toată furtuna, corabia înaintează...

Înaintează... înaintează... atât cât i-a fost destinul...

Acad. prof. dr. Mircea Lăzărescu

Notembrie 2014

